

Istnieje
od 1965

FORUM

NASTĘPNE
15
STYCZNIA
PIĄTEK
WYDANIE

N A J C I E K A W S Z E H I S T O R I E Ś W I A T A

nr 1 (1.01 - 14.01.2021)

Cena 9,90 zł (w tym 8% VAT)

ISSN 0015-8402
0 1 >
9 770015 840106

nr 01 (2886) rok LVII, Nr indeksu 356207 PLUS ISSN 0015-8402
USA 4,6 USD, Srebra Euro 2,9 euro, Wielka Brytania 2,5 GBP

.....
MOTODRAMA
 Dokąd jadą auta

ZMIERZCH INTELEKTU
 IQ? Nie ma głupich!

GEN LENISTWA
 Fitness to nonsens

.....
WOLNA WOLHA
 Miss wychodzi z aresztu

JOSHUA WONG
 Twarz Hongkongu

PRZEBOJOWY BIZNES
 Wielka gra o muzykę

.....
KSIĘŻNICZKA MAKO
 Wesela nie będzie?

ZNAĆ SWOJE MESTO
 Rosyjska Dolina Krzemowa

NA OŁTARZU MIŁOŚCI
 Seks rytualny

PASZPORTY

POLITYKI

2020

film

teatr

literatura

sztuki wizualne

kultura cyfrowa

muzyka poważna

muzyka popularna

Poznaj sylwetki i twórczość nominowanych
do Paszportów POLITYKI 2020:

polityka.pl/paszporty

#PaszportyPolityki

facebook.com/paszportypolityki

Główni Partnerzy Paszportów POLITYKI 2020

Partnerzy medialni Paszportów POLITYKI 2020

Partnerzy kategorii
Literatura

Partnerzy kategorii
Teatr

Partnerzy kategorii
Sztuki Wizualne

Partnerzy kategorii
Muzyka Poważna

Partnerzy kategorii
Muzyka Popularna

Partnerzy kategorii
Kultura Cyfrowa

Partnerzy kategorii
Film

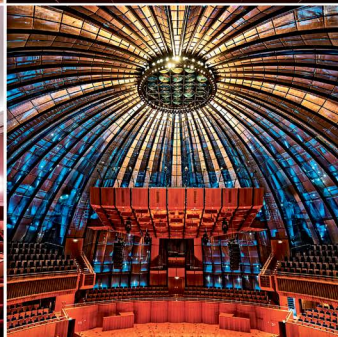
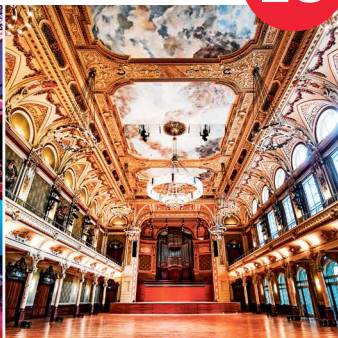
6 ROK W OBRAZACH

ECHA POLSKIE

18 „Cyberpunk 2077”.
Największa wpadka na rynku gier

PROGNOZY

- 20 Co zmieni koronawirus.
Sonda wśród ekspertów
- 26 Auta przyszłości.
Ekolodzy kontra związkowcy
- 31 Szczyt inteligencji?
Więcej wiemy, a dziecinniejemy

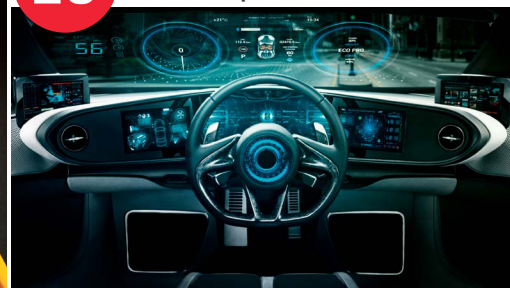
Granice intelektu
Politycy obniżają
średnią

31

26

Auto to wolność
Od odpowiedzialności?

PROFILE

- 36 O nich się mówi:
Ivanka Trump
Jared Kushner
Julia Görge
Deb Haaland
Sebastián Piñera
Ryan Kaji

LUDZIE

- 38 Marcelo Rebelo de Sousa.
Prezydent wszystkich Portugalczyków
- 40 Wolha Chizynkova.
Miss Białorusi w areszcie
- 42 Joshua Wong.
Młody gniewny z Hongkongu
- 44 Merck Mercuriadis.
Inwestuje w stare przeboje
- 46 Księżniczka Mako.
Czy kobieta mogłaby rządzić Japonią?

38

Po prostu Marcelo
Swoj chłop z elity

40

Miss rewolucji
Też szła, też siedziała

46

Powiedziałyby „tak”
Gdyby nie teściowa...

REPORTAŻ

- 48 Rosyjskie start-upy.
Sen o Dolinie Krzemowej

Następne
NOWE FORUM
w piątek 15 stycznia 2021

**Afryka
Zachodnia**
Kłopoty przyjdą
po śmierci

52

52 **Benin klasy B.**
Wizyta żywych trupów

FOTOSTORY

54 **Dożywcze za trawkę?**
Przesada, „tylko” 30 lat!

OBYCZAJE

56 **Porwania dzieci.**
I choćby znikło milion
Chińczyków...

60 **Płeć a szachy.**
Królowa bije rzadko

ROZMOWA

64 **Daniel Lieberman.**
Ewolucja zachęca
do lenistwa

**Jak Agatha...
... zabiła Christie**

74

HISTORIA

66 **Cmentarz wikingów.**
Łódź wyrosła spod ziemi

70 **Ofiara z ciała.**
Świątynie rozpusty

74 **Amnezja czy promocja?**
Zagadka Agathy Christie

KOMPAS

76 **Samoa.**
Perła Pacyfiku

80 **MIKROFORUM**

O tych krajach piszemy:

BENIN (s. 52) **BIALORUŚ** (s. 40)
CHINY (s. 42, 56) **JAPONIA** (s. 20, 46)
NIEMCY (s. 20, 26, 60) **NORWEGIA** (s. 66)
POLSKA (s. 18, 66) **PORTUGALIA** (s. 38)
ROSJA (s. 48) **SAMOA** (s. 76)
USA (s. 18, 20, 31, 64) **WĘGRY** (s. 60)
WIELKA BRYTANIA (s. 31, 44, 74)

56 **Złodzieje dzieci**
Kto na tym zarabia

60 **Faceci grają nie fair**
„Gambit królowej” to zmieni?

66

**Długo
się grzebali?**
Tak na oko
– ze trzysta lat

76

**Kiedyś
był tu wulkan**
Dziś to oaza
spokoju

Blisko Ciebie. Blisko całego świata

Dzięki prenumeracie cyfrowej:

- + masz dostęp do tekstów wybitnych publicystów na dowolnych urządzeniach
- + słuchasz najlepszych artykułów czytanych przez lektora
- + dzielisz się dostępem ze swoimi Bliskimi
- + czytasz newsy w aplikacji Fiszki Polityki

polityka.pl/cyfrowa

STYCZEŃ HONGKONG

Ostre lanie

Już 5 stycznia odbył się pierwszy protest covidowy. Mieszkańcy Hongkongu zażądali uszczelnienia granicy w związku z doniesieniami o pojawieniu się na kontynencie nowego, tajemniczego wirusa. Starcia miały gwałtowny charakter. Policja użyła gazu łzawiącego, a demonstranci obrzucili komisariat butelkami z benzyną.

LUTY ARGENTYNA

Zielona fala

W Argentynie, ojczyźnie papieża, na aborcję zezwala się tylko wtedy, gdy ciąża jest wynikiem gwałtu lub zagraża życiu kobiety. Za złamanie przepisów grożą surowe kary. Do więzienia na wiele lat trafiła nawet pewna mieszkanka prowincji Tucumán, która przeżyła poronienie samoistne. Odzyskała wolność dopiero po długiej batalii sądowej. W lutym zwolenniczki i zwolennicy liberalizacji prawa aborcyjnego rozpoczęli kampanię na rzecz zmiany ustawy (zielone chusty są jej symbolem). Prace nad reformą trwały prawie cały rok. W grudniu izba niższa parlamentu przyjęła ustawę dopuszczającą przerywanie ciąży do czternastego tygodnia.

STYCZEŃ HISZPANIA

Antoni od koni

Pokaz galopu przez ogień organizowanego na cześć świętego Antoniego Wielkiego co roku w małej hiszpańskiej miejscowości San Bartolomé de Pinars. Antoni, zwany również Pustelnikiem lub Opatem, urodził się w Egipcie około roku 250. Jest jednym z najważniejszych patronów ruchu monastycznego. Motyw jego kuszenia na pustyni był wielokrotnie podejmowany w sztuce zachodniej.

LUTY USA

Rozdarty naród

Wiceprezydent Stanów Zjednoczonych Mike Pence klaszcze, podczas gdy przewodnicząca Izby Reprezentantów Nancy Pelosi przedziera kopię przemówienia prezydenta Donalda Trumpa podczas jego orędzia o stanie państwa. Gest przedstawicielki Partii Demokratycznej uznano za symbol głębokich podziałów w amerykańskiej polityce, ale nikt nie mógł wówczas wiedzieć, że będzie to ostatnie takie wystąpienie Trumpa.

MARZEC WŁOCHY

Ofiara spełniona

Proboszcz z Robbiano koło Mediolanu odprawia niedzielą mszę w pustym kościele, gdzie na ławkach umieścił zdjęcia parafian. We Włoszech epidemia szerzy się w zastraszającym tempie i premier Giuseppe Conte ogłasza zamknięcie gospodarki, z wyjątkiem przedsiębiorstw zapewniających podstawowe dobra i usługi. Pierwsza fala COVID-19, która wywołała taki popłoch w Europie, była tylko zapowiedzią tego, co miało nastąpić. W marcowym szczycie zachorowań notowano ponad 6 tys. nowych przypadków dziennie. W listopadzie – prawie 40 tys.

MARZEC KENIA

Uwaga! Plaga!

Annus horribilis – ciąg dalszy. Oto nad Kenię, Somalię i Etiopię nadciągnęła z Półwyspu Arabskiego szarańcza. Według oenzetowskiej definicji z początku nie można było jeszcze mówić o pladze, bo tak nazywa się sytuację, kiedy szkodniki pustoszą pola przez rok i dłużej, ale rok się właśnie skończył, a one nie zniknęły. W Kenii rolnicy znają szarańczę tylko z opowieści dziadków i rodziców, bo nie było jej tam od siedemdziesięciu lat.

KWIECIEŃ BANGLADESZ

Nikt nie jest Prorokiem

W tym roku ramadan – jak wszystkie tradycyjne uroczystości, od świąt wielkanocnych w Europie po obchody buddyjskiego nowego roku w Azji – odbył się w cieniu koronawirusa. Było spokojniej, a wieczorami uliczki muzułmańskich miast nie zapełniały się wiernymi, zmierzającymi do domów modlitwy, restauracji i kawiarenek, by zregenerować się po całonocnym poście. Na zdjęciu – recytacja wersetów Koranu w Meczezie Gwiazdy w stolicy Bangladeszu, Dhace.

KWIECIEŃ WIELKA BRYTANIA

Sorry!

Przytępiana na gorącym uczynku. Spacerowiczce w londyńskim Primrose Hill policjant zwraca uwagę, że z powodu pandemii obowiązuje nakaz pozostawania w domu. Początkowo brytyjskie władze planowały nie hamować rozprzestrzeniania się zakażeń w celu zbudowania tzw. odporności stadnej, ale – jak przyznał premier Boris Johnson – taki plan zakładał śmierć około pół miliona obywateli. Strategię zmieniono po liście otwartym ponad dwustu naukowców.

MAJ USA

Wejście Smoka

Rakieta Falcon 9 prywatnej firmy SpaceX wyniosła na orbitę kapsułę Dragon z astronautami Dougiem Hurleyem i Bobem Behnkenem. Po dziewiętnastu godzinach lotu kapsuła połączyła się z Międzynarodową Stacją Kosmiczną. Dragon wodował 63 dni później w Zatoce Meksykańskiej. Załoga bezpiecznie wróciła na ląd. Rakieta składa się z dwóch stopni, jeden z nich może wylądować i zostać użyty ponownie.

MAJ RPA

Mają tylko czas

To miejsce na przedmieściach Pretorii (administracyjnej stolicy Republiki Południowej Afryki) nie ma oficjalnej nazwy, ale obywatele mówią, że mieszkają w Itireleng. Na zdjęciu widać kolejkę ludzi, którzy zgłosili się po pomoc żywnościową podczas pandemii. Szacuje się, że w Afryce na COVID-19 zachorowało ponad 2,2 mln osób. Choć w niektórych państwach na Zachodzie już rozpoczęła się akcja szczepienia przeciw koronawirusowi, to mieszkańcy Czarnego Lądu spodziewają się pojawienia się pierwszych szczepionek dopiero w połowie 2021 r.

CZERWIEC USA

Czarne dni

W całej Ameryce, od Bostonu (na zdjęciu) po Los Angeles na drugim końcu kontynentu, doszło do masowych demonstracji, starć z policją i zamieszek po serii głośnych skandali na tle rasistowskim z udziałem stróżów prawa oraz wymiaru sprawiedliwości, a zwłaszcza po śmierci czarnoskórego George'a Floyda, który podczas zatrzymania przez osiem minut był duszony kolanem przez białego policjanta. W październiku organizacja Amnesty International przekazała prokuratorowi generalnemu USA podpisany przez milion osób list z żądaniem pociągnięcia do odpowiedzialności winnych zabójstwa Floyda.

LIPIEC JAPONIA

Deszcze niespokojne

Nad południową Japonią przeszły na początku lipca gwałtowne ulewy, które spowodowały wystąpienie rzek oraz gigantyczne powodzie. Zniszczonych zostało wiele domów, samochodów (jak widoczne na zdjęciu auta i autobus, który złapany na środku ulicy, nie zdążył umknąć przed powodziową falą) oraz ważnych elementów infrastruktury, np. most w mieście Hitoyoshi.

SIERPIEŃ BIAŁORUŚ

Oni już wybrali

Na początku sierpnia na Białorusi odbyły się wybory prezydenckie. Alaksandr Łukaszenka zmienił prawo, umożliwiając sobie wyścig po kolejną, szóstą już kadencję, a jednocześnie szykanował konkurentów, utrudniając im start i prowadzenie kampanii. Gdy jednak ogłoszono wysokie zwycięstwo urzędującego prezydenta, setki tysięcy Białorusinów wyległy na ulice, by powiedzieć: „Dość!”. Protestujący uznali, że głosowanie sfalszowano, i domagali się ustąpienia Łukaszenki oraz ponownych, wolnych wyborów pod kontrolą międzynarodową. Władza odpowiedziała represjami i użyciem siły.

SIERPIEŃ LIBAN

Port ekstremalny

Tej tragedii, w której zginęły setki ludzi, jeszcze więcej zostało rannych, a znaczna część Bejrutu została zniszczona, można było uniknąć. Doprowadziła do niej seria niefortunnych zdarzeń oraz ludzka głupota. Od wielu bowiem lat w magazynach na nabrzeżu przechowywano materiały wybuchowe, zajęte na zaaresztowanym frachtowcu. Te w końcu się nagrzały i tak doszło do jednej z największych eksplozji w historii ludzkości. Ratownicy przez wiele dni wydobywali ludzi z ruin, odbudowa miasta będzie kosztować miliardy i potrwa latami.

PAŹDZIERNIK FRANCJA

Za wolność słowa

Pokazując uczniom karykatury Mahometa podczas zajęć na temat wolności słowa, Samuel Paty, nauczyciel historii w liceum w podparyskim Conflans-Sainte-Honorine, nie wiedział, że podpisał na siebie wyrok śmierci. Kilka dni później został znaleziony z odciętą głową. Okrutnego mordu dokonał jeden z uczniów, 18-letni imigrant z Czeczenii, uczestniczący w naukach radykalnego imama z pobliskiego meczetu. Zabójcę zastrzeliła policja. Francuzi z prezydentem Macronem na czele uznali Paty'ego za bohatera i urządzili mu uroczysty państwowy pogrzeb.

WRZESIEŃ WŁOCHY

Kino w reżimie

Już po raz 77 w Wenecji odbył się Międzynarodowy Festiwal Filmowy. Ze względu na pandemię pokazy odbywały się w reżimie sanitarnym – uczestnikom mierzono przy wejściu do kin temperaturę, zajęta była tylko połowa miejsc, a wszystkich, także największe gwiazdy, obowiązywało noszenie masek i zachowywanie społecznego dystansu. Złotego Lwa jury pod przewodnictwem Cate Blanchett przyznało amerykańskiemu „Nomadland”, a specjalną nagrodę za całokształt twórczości otrzymała brytyjska aktorka Tilda Swinton (na zdjęciu).

PAŹDZIERNIK FRANCJA

Królowa Iga

To pierwszy taki sukces polskiej tenisistki. 18-letnia Iga Świątek w fantastycznym stylu wygrała wielkoszlemowy turniej na słynnych kortach Rolanda Garrosa w Paryżu. W finałowym meczu Polka pokonała Amerykankę Sofię Kenin 6:4, 6:1, co oznacza jej pierwszy w życiu awans do czołowej dwudziestki najlepszych tenisistek świata według rankingu WTA.

PAŹDZIERNIK TANZANIA

Gdzie głosy rosną

Zastraszenie politycznych oponentów, pobicia, represje, odmowa rejestracji niezależnych kandydatów – tak rządząca Tanzanią od kilkudziesięciu lat Partia Rewolucji zapewniła kolejną prezydencką kadencję swojemu liderowi, Johnowi Magufulemu, a swoim kandydatom – większość w parlamencie. Według oficjalnych wyników Magufuli zdobył 85 proc. głosów, jego konkurent – ledwie 13 proc. Opozycja zarzuciła rządzącym fałszerstwa, doszło do ulicznych starć. Co ciekawe, jeszcze kilka lat temu Tanzania uchodziła za oazę stabilności we wschodniej Afryce.

LISTOPAD USA

Górze wziął Joe

Na pierwsze wyniki wyborów demokratyczny kandydat Joe Biden z żoną Jill (w towarzystwie Kamali Harris i jej męża Douga) oczekiwał w rodzinnym Delaware. Od tamtego radosnego wieczora musiało jednak minąć jeszcze wiele nerwowych tygodni, gdy czekano na rezultaty spływające z poszczególnych stanów, a różnice między kandydatami były niekiedy minimalne. Kolejne tygodnie to rozpaczliwa walka prawników Donalda Trumpa o podważenie wyników i jego ostateczna kapitulacja. Teraz Biden przystąpił do formowania gabinetu, w którym ma być wiele kobiet i wielu kolorowych, z łączącą te cechy Kamalą Harris, pierwszą w historii USA kobietą wiceprezydent.

GRUDZIEŃ USA

Ekowojownicy

Umalowani w zwierzęce barwy, nadzy obrońcy zwierząt z organizacji PETA tym razem demonstrowali na Manhattanie przeciw uciskowi człowieka przez człowieka. A konkretnie – w obronie dyskryminowanych mniejszości. Założona kilkadziesiąt lat temu PETA zrzesza prawie pięć milionów członków i jest prawdopodobnie największym na świecie stowarzyszeniem walczącym o prawa zwierząt. Słynie z radykalizmu – jej członkowie wielokrotnie byli oskarżani o ekoterroryzm czy rozpowszechnianie w szkołach materiałów edukacyjnych, które mogły narazić dzieci na szok i traumę.

GRUDZIEŃ WŁOCHY

Mojesz się spóźnił

Wysoka fala – niemal jak co roku – znów zalała na początku grudnia Wenecję, w tym słynny plac św. Marka. Każda kolejna powódź bezpowrotnie niszczy bezcenne zabytki, takie jak katedra św. Marka czy weneckie pałace. Po raz kolejny zawiódł Mojesz (wł. Mose), czyli zbudowany za astronomiczną kwotę kilkadziesiąt miliardów euro system mający chronić miasto przed powodziową falą. Tym razem, jak donosi prasa, operator zbyt późno podjął decyzję o podniesieniu zapory.